

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія образотворчого мистецтва і дизайну



ЗАТВЕРДЖУЮ  
Проректор з науково-методичної  
та навчальної роботи  
Олексій ЖИЛЬЦОВ

«                    » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ШРИФТИ**

для студентів

спеціальності	022 Дизайн
освітньо-професійної програми	Графічний дизайн
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
Ідентифікаційний код 02136554  
Начальник відділу  
моніторингу якості освіти

Програма № 1333

                      
(підпис) (прізвище, ініціали)

«                    » 2023 р.

Київ-2023

Розробник: Олена Валеріївна Казіміренко, Андрій Миколайович Мешко викладачі циклової комісії образотворчого мистецтва і дизайну Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Андрій Миколайович Мешко

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії образотворчого мистецтва і дизайну

Протокол від 30 серпня 2023 р. № 1

Голова циклової комісії ОМ Олена КАЗІМІРЕНКО

Робочу програму перевірено  
\_\_\_\_\_ 2023 р.

Заступник директора

з навчально-методичної роботи ОБ Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи ОК Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20\_\_/20\_\_ н.р. (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р. протокол № \_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

на 20\_\_/20\_\_ н.р. (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180	
Курс	4	
Семестр	7	8
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	1
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	42
Модульний контроль	6	6
Самостійна робота	42	42
Форма семестрового контролю	-	залік

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Шрифти» є ознайомлення з теорією та історією виникнення шрифтів, надання навичок підбору, поєднання та практичного виконання шрифтових композицій, в ескізному варіанті “від руки” та засобами комп'ютерної графіки для подальшого використання в друкованих продуктах або на веб-сторінках.

Завдання курсу: надати теоретичні основи шрифтової грамотності, сформувані вміння та навички виконання шрифтових композицій виконаних від

руки або засобами графічних редакторів, сформувати компетентності необхідні в роботі графічного дизайнера для виконання професійних завдань.

Дисципліна «Шрифти», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними предметних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК-3	Здатність філософського осмислення дійсності, аналізу явищ соціокультурної складової розвитку суспільства	4-9
ЗК-8	Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів професійної етики	4-9
<i>Фахові компетентності</i>		
ФК-1	Застосування знань з національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини в професійній діяльності	
ФК-3	Застосування знань з композиції та кольорознавства в процесі розв'язання професійних задач в галузі графічного дизайну	
ФК-5	Уміння виконувати побудови проєкцій просторових форм на площині засобами креслення	1-6
ФК-12	Володіння засобами та прийомами формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну	1-9
ФК-13	Уміння стилізувати живі та неживі об'єкти у відповідності до проєкту графічного дизайну	1-9
ФК-17	Використання у практичній діяльності світового та вітчизняного досвіду шрифтового мистецтва, методів та авторських прийомів провідних художників-графіків дизайнерів шрифту	1-6
ФК-18	Володіння фаховою термінологією	7-9
<i>Предметні компетентності</i>		
	Здатність розрізняти конструкцію букв латинської та кириличної абетки	3-7
	Спроможність до виявлення різниці в конструкції букв різних шрифтів	

	Здатність використовувати закони типографіки в професійній діяльності	
--	---	--

### 3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент:

- виявляє готовність до фахової діяльності в галузі графічного дизайну (ПРН-1 ОПП)
- усвідомлює відповідальності за якість виконуваних робіт, забезпечення виконання завдання на високому професійному рівні (ПРН-3 ОПП)
- виявляє здатність продукувати нестандартні ідеї, творчо підходити до виконання завдання в галузі графічного дизайну (ПРН-4 ОПП)
- виявляє спроможність аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень (ПРН-5 ОПП)
- дотримується стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності (ПРН-8 ОПП)
- володіє базовими знаннями та методами організації проектно-графічного середовища, характеристиками матеріалів та інструментів, а також особливостями різних графічних засобів (ПРН-9 ОПП)
- застосовує знання з історії мистецтв і дизайну у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний дизайнерський досвід (ПРН-14 ОПП)
- застосовує знання з основ композиції та кольорознавства в процесі розробки формальних площинних, об'ємних та просторових композицій і виконання їх у відповідних техніках та матеріалах (ПРН-15 ОПП)
- виявляє здатність розрізняти конструкцію букв латинської та кириличної абетки
- виявляє спроможність до виявлення різниці в конструкції букв різних шрифтів

## 4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви змістових модулів, тем	Кількість годин				
		Разом	Лекцій	Практичних	Підготовка і складання ПК	Самостійна робота
	1	2	3	4	5	6
<b>Модуль 1.Каліграфія і лєтерінг</b>						
1	Історія виникнення та формування шрифтів	2	2			
2	Історія українського шрифту	2	2			
3	Відмінності в будові букв кириличної та латинської абетки	2		2		
4	Контрформа - “повітря” букви	2		2		
5	Історичні кириличні шрифти	7		2		5
6	Рукописний шрифт тонким пером	7		2		5
7	Шрифтова композиція та лєтерінг	18		8		10
	Модульний контроль	2				
<b>Разом</b>		<b>42</b>	<b>4</b>	<b>16</b>		<b>20</b>
<b>Модуль 2. Друкований шрифт</b>						
8	Друкований шрифт в діяльності дизайнера-графіка	2	2			
7	Антиква	2		2		
8	Гротески	2		2		
9	Декоративні шрифти в роботі дизайнера	2		2		
10	Рукописні шрифти в друкованій графіці	2		2		
11	Накреслення шрифтів	2		2		
12	Логотип як шрифтова композиція	14		4		10
13	Особливості застосування логотипів під час проєктування рекламних носіїв	18		6		12
	Модульний контроль	4				
<b>Разом</b>		<b>48</b>	<b>2</b>	<b>20</b>		<b>22</b>
<b>Разом за VII семестр</b>		<b>90</b>	<b>6</b>	<b>36</b>		<b>42</b>

Модуль 3. Типографіка						
14	Основні закони типографіки	2	2			
15	Проектування розвороту тексту з різних інформаційних блоків	20		10		10
16	Робота з текстовою ієрархією	20		10		10
17	Проектування багатосторінкового видання	4	4			
18	Типографіка книжкового розвороту	38		16		22
	Модульний контроль	6				
<b>Разом за VIII семестр</b>		<b>90</b>	<b>6</b>	<b>36</b>		<b>42</b>
<b>Разом за навчальним планом</b>		<b>180*</b>	<b>12</b>	<b>72</b>		<b>84</b>

\*із врахуванням МК 12 год.

## 5. Програма навчальної дисципліни

### Модуль 1. Каліграфія і лєтерінг

**Лекція 1.** Історія виникнення та формування шрифтів (2 год.) [1, 2, 3, 4, 5]

Найдавніші види писемності. Піктографічне письмо, клинопис, ієрогліфи. Поява найдавніших книг. Історія та розвиток латинських шрифтів. Римський капітальний шрифт.

*Основні поняття теми: писемність, алфавіт, шрифт, графема.*

**Лекція 2.** Історія українського шрифту (2 год.) [1, 2, 3, 4, 5]

Історичні види шрифтів на Україні, їх розвиток та особливості накреслення. Використання українського шрифту в книгах та шрифтових композиціях.

*Основні поняття теми: “сарматські знаки”, кирилиця, уставне письмо, скоротис, рутенія.*

**Практична робота 1.** Відмінності в будові букв кириличної та латинської абетки робота ширококонечним пером, маркером тощо [1, 2, 3, 6]

**Практична робота 2.** Контрформа - “повітря букви”. Дослідження вільного простору навколо букви, створення композиції [1, 2, 3]

**Практична робота 3.** Історичні кириличні шрифти [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 4.** Рукописний шрифт тонким пером [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 5.** Шрифтова композиція та лєтерінг [1, 2, 3, 4]

### Модуль 2. Друкований шрифт

**Практична робота 5.** Антиква [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 6.** Гротески [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 7.** Декоративні шрифти в роботі дизайнера [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 8.** Рукописні шрифти в друкованій графіці [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 9.** Накреслення шрифтів [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 10.** Логотип як шрифтова композиція [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 11.** Особливості застосування логотипів під час проектування рекламних носіїв [1, 2, 3, 4]

### **Модуль 3. Типографіка**

**Лекція 3.** Основні закони типографіки [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Мистецтво друкованого тексту. Основні закони роботи з текстом, формування текстової ієрархії та композиції. Поєднання шрифтів, гарнітур, накреслень, поєднання текстів з ілюстраціями та іншими графічними елементами.

*Основні поняття теми: типографіка, інтерляж, кернінг, міжстрочний інтервал, кегль, модульна сітка, модульна побудова*

**Практична робота 12.** Проектування розвороту тексту з різних інформаційних блоків [1, 2, 3, 4]

**Практична робота 13.** Робота з текстовою ієрархією [1, 2, 3, 5]

**Лекція 4.** Проектування багатосторінкового видання [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Види багатосторінкових видань. Особливості проектування. Сюжетний підхід та поетапність розкриття інформації. Створення цілісного образу видання за рахунок конструктивних елементів книги. Формування обкладинки та титульних сторінок.

**Практична робота 14.** Типографіка книжкового розвороту (10 год.) [1, 2, 3, 5,6]



## 6. Контроль навчальних досягнень

### 6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування лекцій.	1	2	2			1	1
2.	Відвідування практичних занять.	1	9	9	10	10	13	13
3.	Робота на практичному занятті	10	6	60	7	70	6	60
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	15	3	15	3	15
5.	Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
<b>Максимальна кількість балів</b>				<b>111</b>		<b>120</b>		<b>114</b>
<b>Розрахунок коефіцієнта</b>								<b>345</b> <b>3,45</b>

### Критерії оцінювання виконання практичних

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок

3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдань/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

## 6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

### Модуль 1. Каліграфія і лєтерінг

**Самостійна робота 1.** Створення шрифтової композиції на основі контрформи окремої букви

**Самостійна робота 2.** Пошук образу шрифтової композиції в стилі “лєтерінг”

### Модуль 2. Друкований шрифт

**Самостійна робота 1.** Створення шрифтової композиції з шрифтів різного накреслення, однієї гарнітури

**Самостійна робота 2.** Доопрацювання логотипу з використанням модульної побудови

**Самостійна робота 3.** Використання охоронного поля логотипу

### Модуль 3. Типографіка

**Самостійна робота 1.** Пошук інформації та створення образу кулінарного рецепту

**Самостійна робота 2.** Підбір інформації та створення етикетки для товару

**Самостійна робота 3.** Підбір інформації для проектування книжкового розвороту

### Критерії оцінювання виконання самостійних робіт

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
2	Мінімально допустимий рівень виконання

## 7.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Підсумковий модульний контроль проводиться у формі підсумкового захисту виконаних робіт.

## Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт

Критерії оцінювання за 25 бальною шкалою

Розробляється викладачем в залежності від фактичного навчального матеріалу та з врахуванням «Критеріїв оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті»

### 6.3 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

8 семестр передбачає форму семестрового контролю – залік.

#### 6.4 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
<b>A</b>	<b>90 – 100</b> балів	<b>Відмінно</b> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
<b>B</b>	<b>82-89</b> балів	<b>Дуже добре</b> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
<b>C</b>	<b>75-81</b> балів	<b>Добре</b> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
<b>D</b>	<b>69-74</b> балів	<b>Задовільно</b> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
<b>E</b>	<b>60-68</b> балів	<b>Достатньо</b> – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
<b>FX</b>	<b>35-59</b> балів	<b>Незадовільно з можливістю повторного складання</b> – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
<b>F</b>	<b>1-34</b> балів	<b>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</b> – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

## 7. Навчально-методична карта дисципліни «Шрифти»

**Разом: 180 год.,** лекції – 12 год., практичні заняття – 72 год., модульний контроль – 12 год., самостійна робота – 84 год.

Модуль	<b>Модуль 1. Каліграфія і лєтерінг</b>						
Лекції	1			2			
Теми лекцій	Історія виникнення та формування шрифтів			Історія українського шрифту			
Теми практичних занять	Відмінності в будові букв кириличної та латинської абетки	Контрформа - “повітря букви”		Історичні кириличні шрифти. Шрифт “Рутенія”	Рукописний шрифт тонким пером	Шрифтова композиція та лєтерінг	
Самостійна робота			Створення шрифтової композиції на основі контрформи окремої букви			Пошук образу шрифтової композиції в стилі “лєтерінг”	
Підсумковий модульний контроль							
Модуль	<b>Модуль 2. Друкований шрифт</b>						
Теми практичних занять	Антиква	Гротески	Декоративні шрифти в роботі дизайнера	Рукописні шрифти в друкованій графіці	Накреслення шрифтів	Логотип як шрифтова композиція	Особливості застосування логотипів під час проектування рекламних носіїв
Самостійна робота					Створення шрифтової композиції з шрифтів різного накреслення, однієї гарнітури	Доопрацювання логотипу з використанням модульної побудови	Використання охоронного поля логотипу
Підсумковий модульний контроль							

Модуль	Модуль 3. Типографіка		
Лекції	1	2	
Теми лекцій	Основні закони типографіки	Типографіка книжкового розвороту	
Теми практичних занять	Проектування розвороту тексту з різних інформаційних блоків	Робота з текстовою ієрархією	Типографіка книжкового розвороту
Самостійна робота	Пошук інформації та створення образу кулінарного рецепту	Підбір інформації та створення етикетки для товару	Підбір інформації для проектування книжкового розвороту
Підсумковий модульний контроль			
Залік			

## 8. Рекомендована література

### Базова:

1. Куленко М.Я. Основи графічного дизайну: Підручник/ М.Я. Куленко/ За редакцією проф. Є.А. Антоновича/ Видання третє, перероблене та доповнене. – К.: Кондор-Видавництво, 2015 – 544с;
2. Мітченко В.С. Естетика українського рукописного шрифту: за науковою редакцією академіка Академії мистецтв України М.І. Яковлева — К.: Грамота, 2007.—208с.;
3. Мітченко В.С. Каліграфія — К.: Грамота, 2012.—48с.;
4. Антонович Є.А., Василюшин Я.В., Шпильчак В.А. Креслення: Навч.посібник/ За ред.проф. Є.А. Антоновича – Львів: Світ, 2006. – 512с., іл.
5. Коберник О.М. Технології : підручник/ О.М. Коберник - Київ : Літера ЛТД, 2011;
6. Шевченко В.Я. Композиція плаката: Навч. Посіб. – 2-ге вид., доп. – Х.: Колорит, 2007. – 133с.: іл. ISBN 978-966-8536-42-7.

## 9. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського  
<http://www.nbuv.gov.ua/>  
[www.dnrb.gov.ua/](http://www.dnrb.gov.ua/)
2. Бібліотека українських підручників  
<http://pidruchniki.ws/>
3. Онлайн-журнал «Шрифт» з 2013 р <http://typejournal.ua/>
4. Онлайн-журнал «Графічний дизайн» з 2011р <http://graphic.eds.co.ua/>